

UTENOS REGIONO PLĖTROS PLANO

PAŽANGOS PRIEMONĖS Nr. LT029-01-02-01 SOCIALINIO BŪSTO FONDO PLĖTRA

PAGRINDIMO APRAŠAS

2023-10-02 Nr. T-31

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

Regiono plėtros uždavinys	LT029-01-02 „Išplėtoti socialinio būsto fondą regione, užtikrinant socialiai pažeidžiamų grupių poreikius“
---------------------------	--

II SKYRIUS SITUACIJOS ANALIZĖ IR SIEKIAMAS POKYTIS

Igyvendinant regioninę pažangos priemonę Nr. LT029-01-02-01 „Socialinio būsto fondo plėtra“ (toliau – Priemonė) bus siekiama sumažinti 2022–2030 m. Utenos regiono plėtros plano (toliau – Planas) 2 problemos „*Nepakankama socialinių ir sveikatos priežiūros paslaugų kokybė ir prieinamumas*“ giluminės priežasties „*Augantis skurdo lygis neleidžiantis patenkinti socialinio būsto poreikio, ypatingai būsto skirto gausioms šeimoms ir / ar neįgaliesiems*“ sukeltas pasekmes bei taip padidinti savivaldybių socialinio būsto fondą ir išplėsti galimybes apsirūpinti būstu tikslinės grupės asmenims ir šeimoms, turintiems teisę į socialinio būsto nuomą.

Tikslinės grupės, kurioms skirta Priemonė – neįgalieji (turintys judėjimo ir (ar) psichikos ir (ar) proto negalią), kuriems reikalingas specialiai pritaikytas būstas¹ ir gausios šeimos².

Siekiant nustatyti nagrinėjamos paslaugos apimtis išsamiai išnagrinėta tiek bendra regiono, tiek atskirų regiono savivaldybių asmenų (šeimų) laukiančių socialinio būsto, įrašytų į laukiančiųjų paramos būstui išsinuomoti sąrašus, situacija. Kaip nurodyta Plano dalyje Socialinio būsto prieinamumo (paklausos ir pasiūlos) analizė, pagal Socialinės paramos šeimai informacinės sistemos (SPIS) 2018 m. gruodžio 31 d. – 2022 m. gruodžio 31 d. laikotarpio duomenis, Utenos regione laukiančiųjų socialinio būsto asmenų (šeimų) skaičiaus augimas yra beveik du kartus didesnis nei šalyje. Svarbu ir tai, kad regione per analizuojamą laikotarpį laukiančiųjų socialinio būsto asmenų (šeimų) skaičiaus augimas, išskyrus nežymų sumažėjimą per 2020 metus, išliko tolygus (*2018 m. gruodžio 31 d. duomenimis – 480; 2019 m. gruodžio 31 d. – 581; 2020 m. gruodžio 31 d. – 524; 2021 m. gruodžio 31 d. – 635; 2022 m. gruodžio 31 d. – 685*). Vertinant penkerių metų laikotarpio tendencijas nustatyta, kad per vienerius metus vidutiniškai bendras laukiančiųjų socialinio būsto asmenų (šeimų) skaičius padidėja daugiau nei 10 proc., (*arba atitinkamai daugiau nei 51 socialinio būsto laukiančiu asmeniu (šeima)*). **Taigi, beveik 2 kartus sparčiau nei šalyje augantis laukiančiųjų būsto asmenų (šeimų) skaičius leidžia daryti išvadas, kad tinkamai nesprenžiant su nagrinėjama paslauga susijusių problemų – būsto laukiančiųjų skaičius tik didės.**

Gyventojų skaičiaus mažėjimas, didžiausia šalyje Utenos regione fiksuota asmenų, gyvenančių skurdo rizikoje ar socialinėje atskirtyje, dalis (*2018 m. – 40,1 proc., kai šalyje – 28,3 proc.; 2019 m. – 37,1 proc., šalyje – 26,3 proc.; 2020 m. – 42,2 proc., šalyje – 24,8 proc.; 2021 m. – 38,0 proc., šalyje – 24,5 proc.*) bei beveik du kartus spartesnis nei šalyje laukiančiųjų būsto asmenų (šeimų) skaičiaus augimas, įtakoją ir ženkliai didesnę nei šalyje 10 000 gyventojų tenkantį laukiančiųjų socialinio būsto asmenų (šeimų) skaičių. Nustatyta, kad šalyje 10 000 gyventojų tenkantis laukiančiųjų socialinio būsto asmenų (šeimų) skaičius (33,9), pagal 2022 m. gruodžio 31 d. duomenis, net ir esant augimui nepasiekė

¹ Tikslinė grupė turi atitikti Būsto pritaikymo neįgaliesiems tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2019 m. vasario 19 d. įsakymu Nr. A1-103 „Dėl būsto pritaikymo neįgaliesiems tvarkos aprašo patvirtinimo“, 3 punkte nurodytus asmenis.

² Šeimos, auginančios 3 ir daugiau vaikų.

Utenos regione 2018 m. gruodžio 31 d. duomenimis nustatyto 10 000 gyventojų tenkančio laukiančiųjų socialinio būsto asmenų (šeimų) skaičiaus – 37,7, *plačiau žiūrėti Plano dalį Socialinio būsto prieinamumo (paklausos ir pasiūlos) analizė*.

Rengiant Priemonę bei papildomai analizuojant tikslinės grupės situaciją nustatyta, kad regione laukiančių socialinio būsto gausių šeimų nuo 2018 m. gruodžio 31 d. iki 2022 m. gruodžio 31 d. padaugėjo 7,7 proc. (*nuo 39 iki 42*), o socialinio būsto laukiančių neįgaliųjų asmenų ir šeimų, kuriose yra tokių asmenų, padaugėjo daugiau nei 58 procentais (*nuo 67 iki 106*), kai pvz. šalyje socialinio būsto laukiančių neįgaliųjų asmenų ir šeimų, kuriose yra tokių asmenų, padaugėjo tik 25 proc. (*nuo 1270 iki 1588*). Šie pokyčiai įtakoją tai, kad pagal 2022 m. gruodžio 31 d. duomenis regione 10 000 gyventojų tenkantis gausių šeimų laukiančių socialinio būsto skaičius siekė apie 3,4 (*kai šalyje atitinkamai – apie 2,6*), o socialinio būsto laukiančių neįgaliųjų asmenų ir šeimų, kuriose yra tokių asmenų, apie 8,5 (*kai šalyje atitinkamai – apie 5,6*).

Vertinant atskirų Utenos regiono savivaldybių situaciją, pagal 2022 m. gruodžio 31 d. duomenis nustatyta, kad tiek bendrą šalies, tiek regiono 10 000 gyventojų tenkantį laukiančiųjų socialinio būsto asmenų (šeimų) skaičiaus vidurkį, ženkliai viršija Molėtų rajono ir Visagino savivaldybės, kuriose šis skaičius atitinkamai siekė 80,7 ir 114,5. Per analizuojamą 5 metų laikotarpį didžiausias bendras laukiančiųjų socialinio būsto asmenų (šeimų) skaičiaus augimas fiksuotas Visagino savivaldybėje – nuo 64 iki 227 (*daugiau nei 3,5 karto*). Ignalinos rajono savivaldybėje – daugiau nei 67,8 proc. (*nuo 56 iki 94*), Zarasų rajono savivaldybėje – daugiau nei 24,6 proc. (*nuo 69 iki 86*). Kitose regiono savivaldybėse bendras laukiančiųjų būsto asmenų (šeimų) skaičius keitėsi nežymiai, pvz. Utenos rajono savivaldybėje sumažėjo nuo 90 iki 89, Molėtų – nuo 140 iki 135, Anykščių – nuo 61 iki 54, tačiau net ir esant sumažėjimui paslaugos poreikis šiose savivaldybėse nėra patenkinamas dėl nepakankamos socialinio būsto pasiūlos.

Taip pat, analizuojant savivaldybių asmenų (šeimų), įrašytų į laukiančiųjų paramos būstui išsinuomoti sąrašus, situaciją, pagal 2022 m. gruodžio 31 d. laikotarpio duomenis, nustatyta, kad ženkliai tiek šalies, tiek regiono vidurkį pagal socialinio būsto laukiančių gausių šeimų sąrašą viršija Ignalinos, Molėtų ir Zarasų rajonų bei Visagino savivaldybės, kuriose 10 000 gyventojų tenkantis gausių šeimų laukiančiųjų socialinio būsto skaičius atitinkamai siekia 5,7, 4,2, 5 ir 6,2. Utenos ir Anykščių rajono savivaldybėse gausių šeimų laukiančių socialinio būsto sąraše skaičius, tenkantis 10 000 gyventojų, nors ir yra mažesnis (*atitinkamai 1,6 ir 0,9*), tačiau šiose savivaldybėse esamą situaciją apsunkina didelė neįgaliųjų asmenų ir šeimų, kuriose yra tokių asmenų, laukiančiųjų socialinio būsto dalis. Anykščių rajono savivaldybėje socialinio būsto laukiančių neįgaliųjų asmenų ir šeimų, kuriose yra tokių asmenų, dalis sudaro daugiau nei 22 proc. nuo visų laukiančiųjų socialinio būsto asmenų (šeimų), arba atitinkamai 12 iš 54, o Utenos rajono savivaldybėje beveik 15 procentų, arba atitinkamai 13 iš 89.

Prastesnė nei šalyje situacija pagal 10 000 gyventojų tenkantį gausių šeimų laukiančių socialinio būsto skaičių ir atitinkamai pagal socialinio būsto laukiančių neįgaliųjų asmenų ir šeimų, kuriose yra tokių asmenų, skaičių yra susijusi ir su ankstesniu ES finansiniu laikotarpiu vykdyta socialinio būsto fondo plėtra. Pagal savivaldybių pateiktus duomenis, nustatyta, kad įgyvendinant 2014–2020 m. laikotarpio priemonės 08.1.2-CPVA-R-408 „Socialinio būsto fondo plėtra“ projektus viso įsigyta 127 socialiniai būstai, iš kurių tikslinei grupei skirtų būstų dalis siekia tik kiek daugiau nei 23,6 proc. (*30 iš 127*), *plačiau žiūrėti Plano dalį Socialinio būsto prieinamumo (paklausos ir pasiūlos) analizė*.

Esami įgyvendintų projektų duomenys patvirtina, kad socialinio būsto skirti gausioms šeimoms bei neįgaliems asmenims poreikio patenkinimas išlieka dideliu iššūkiu savivaldybėms, kadangi šioms tikslinėms grupėms tinkamo būsto rinkoje pasiūlos arba nėra arba ji yra nepakankama (*pvz. Anykščių rajono savivaldybei vykdant ES struktūrinių fondų lėšomis finansuojamą projektą per beveik 6 projekto įgyvendinimo metus nepavyko įsigyti nei vieno neįgaliems asmenims ir šeimoms, kuriose yra tokių asmenų, skirto būsto*). Šią situaciją patvirtina ir 2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos socialinės sutelkties plėtros programos³ pagrindime pateikta informacija, kad siekiant didinti socialinio būsto prieinamumą ir gerinti socialinio

³ Socialinės sutelkties plėtros programa patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. lapkričio 10 d. nutarimu Nr. 931 „Dėl 2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos socialinės sutelkties plėtros programos patvirtinimo“.

būsto fondo būklę, būtina spartinti plėtrą ir investuoti į naujų, energetiškai efektyvių, būstų statybą (ar išigijimą), esamų, netinkamų gyventi, socialinių būstų modernizavimą (atnaujinimą) ir esamų pastatų būsto paskirčiai pritaikymą.

Kaip nustatyta Plano dalyje Socialinio būsto prieinamumo (paklausos ir pasiūlos) analizė, esamą situaciją blogina ne tik ribota būsto pasiūla rinkoje, bet ir prasta socialinio būsto fonde esančių socialinių būstų būklė. Per 2018–2022 m. laikotarpį viso regione buvo pripažinta kaip netinkami naudoti (avariniai) ir / ar išbraukti iš socialinio būsto fondo 30 socialinių būstų. Per tą patį analizuojamą 5 metų laikotarpį įsigyta 96 socialiniai būstai, iš kurių net 86 įsigyta įgyvendinant 2014–2020 m. laikotarpio 08.1.2-CPVA-R-408 priemonės projektus. Taigi, pateikti duomenis atskleidžia, kad socialinio būsto fondo plėtra regione dėl ribotų savivaldybių finansinių galimybių yra ne tik priklausoma nuo išorės finansavimo galimybių (*per analizuojamą laikotarpį beveik 90 proc. (86 iš 96) visų įsigytų būstų buvo įsigyti ES struktūrinių fondų lėšomis*), bet ją riboja ir esamų socialinių būstų būklė, kadangi pagal pripažintų netinkamais naudoti (avariniais) ir naujai įsigytų socialinių būstų santykį, pripažinti netinkamais naudoti (avariniai) būstai sudarytų daugiau kaip 31 proc. (*30 lyginant su naujai įsigytais 96*), kas taip pat sumažina galimybes aprūpinti socialiniais būstais jo laukiančius asmenis (šeimas).

Pagal naujai įsigytų ir netinkamais naudoti (avariniais) pripažintų socialinių būstų santykį prasčiausia situacija fiksuojama Anykščių rajono savivaldybėje, kurioje per 2018–2022 m. laikotarpį viso įsigyta 9 socialiniai būstai, iš kurių 8 įsigyti įgyvendinant ES projektą, o per tą patį laikotarpį viso 14 socialinių būstų buvo pripažinti netinkamais naudoti. Būtina pažymėti ir tai, kad Anykščių rajono savivaldybėje per 2021–2022 m. laikotarpį, kada nebuvo įsigytas nei vienas naujas socialinis būstas, viso socialinio būsto fonde pripažintais netinkamais naudoti (avariniais) buvo 11 socialinių būstų. Ignalinos rajono savivaldybėje per tą patį laikotarpį netinkamais naudoti (avariniais) pripažintų ir iš socialinio būsto fondo išbrauktų būstų skaičius nors ir nėra didelis (1), tačiau visi naujai įsigyti socialiniai būstai (18) yra įsigyti pasinaudojant ES struktūrinių fondų lėšomis, kas tik patvirtina socialinio būsto fondo plėtros priklausomybę nuo išorinių finansavimo šaltinių (*be išorės finansavimo šaltinių socialinio būsto fondo plėtra savivaldybėse iš esmės nėra vykdoma*). Molėtų rajono savivaldybėje buvo pripažinti kaip netinkami naudoti (avariniai) ir išbraukti iš socialinio būsto fondo 4 socialiniai būstai, o naujai įsigyta 19 socialinių būstų, iš jų ES lėšomis 14. Utenos rajono savivaldybėje per 2018–2022 m. laikotarpį pripažinti kaip netinkami naudoti (avariniai) buvo 4 socialiniai būstai, o naujai įsigyta 13 socialinių būstų, iš jų ES lėšomis 10. Visagino savivaldybėje per pastarąjį penkerių metų laikotarpį nei vienas socialinis būstas nebuvo pripažintas kaip netinkamas naudoti (avarinis) ar išbrauktas iš socialinio būsto fondo, naujai įsigyta 25 socialiniai būstai, visi iš jų pagal 2019 metais baigtą įgyvendinti projektą. Zarasų rajono savivaldybėje buvo pripažinti 7 būstai kaip netinkami naudoti (avariniai) ir išbraukti iš socialinio būsto fondo, naujai įsigyti 12, iš jų ES lėšomis 11. **Apibendrinant aukščiau nurodytus savivaldybių pateiktus duomenis, būtina pažymėti, kad jei ne ES struktūrinių fondų finansavimas socialinio būsto fondo plėtra naujai įsigyjant socialinius būstus net nekompensuotų mažėjančio socialinio būstų skaičiaus, kadangi ne ES lėšomis per 5 metų laikotarpyje savivaldybėse įsigyta tik 10 socialinių būstų, kai tuo tarpu netinkamais naudoti (avariniais) pripažinta 30 socialinių būstų.**

Kaip ir nurodyta Plano dalyje Socialinio būsto prieinamumo (paklausos ir pasiūlos) analizė, Utenos regiono savivaldybių socialinio būsto fondą sudaro 941 socialinis būstas, iš jų 716 socialinių būstų yra miesto ir 225 kaimo gyvenamojoje vietovėje. Gausioms šeimoms viso regione skirta 167 socialiniai būstai, neįgaliems asmenims ir šeimoms, kuriose yra tokių asmenų, 37 socialiniai būstai. Priemonės rengimo metu detaliau įvertinta kiekvienos regiono savivaldybės situacija, kurios metu nustatyta, kad Anykščių rajono savivaldybėje viso yra 92 socialiniai būstai, (*kaimo vietovėje 36, mieste – 56*), tame skaičiuje 27 būstai skirti gausioms šeimoms ir 7 neįgaliesiems asmenims ir šeimoms, kuriose yra tokių asmenų. Ignalinos rajono savivaldybėje viso yra 174 socialiniai būstai (*75 kaimo vietovėje ir 99 mieste*), gausioms šeimoms skirta 18 socialinių būstų, 19 socialinių būstų skirta neįgaliesiems, iš jų 5 pritaikyti pagal specialiuosius poreikius. Molėtų rajono savivaldybėje viso yra 149 būstai (*54 kaimo vietovėje ir 95 mieste*), iš jų gausioms šeimoms skirta 17 socialinių būstų, o neįgaliesiems, kuriems būtina pritaikyti būstą, 4 socialiniai būstai. Utenos rajono savivaldybėje viso yra 121 socialinis būstas (*23 kaimo vietovėje ir 98 mieste*), iš jų gausioms šeimoms 29 ir 1 būstas yra pritaikytas neįgaliesiems, kuriems būtina pritaikyti būstą. Visagino savivaldybėje viso yra 223 socialiniai būstai (*visi mieste*), iš jų 39 skirti gausioms šeimoms ir 4 būstai pritaikyti neįgaliesiems. Zarasų rajono savivaldybėje viso yra

182 socialiniai būstai (37 kaimo vietovėje ir 145 mieste), iš jų 37 socialiniai būstai skirti gausioms šeimoms ir 2 socialiniai būstai yra pritaikyti žmonėms su negalia. Taigi, kaip ir yra nurodyta Plano dalyje Socialinio būsto prieinamumo (paklausos ir pasiūlos) analizė, socialinių būstų skirtų tikslinei grupei dalis regione pasiskirto labai netolygiai, pvz. Ignalinos rajono savivaldybėje gausioms šeimoms skirtų būstų dalis sudaro kiek daugiau nei 10 proc. (18 iš 174), Molėtuose beveik 12 proc. (17 iš 149), o pvz. Anykščių ar Utenos rajono savivaldybėse apie 24 ar daugiau nei 29 proc. (atitinkamai 27 iš 92 ir 29 iš 121). Neįgaliems asmenims ir šeimoms, kuriems reikalingas specialiai pritaikytas būstas, skirtų socialinių būstų dalis yra dar mažesnė, pvz. Utenos rajono savivaldybėje tik 1 toks socialinis būstas, Zarasų rajono savivaldybėje – 2, Molėtų rajono ar Visagino savivaldybėse po 4.

Priemonės rengimo metu papildomai įvertinta regiono savivaldybių socialinio būsto nuomos situacija, kurios metu nustatyta, kad Anykščių rajono savivaldybėje per 2020 metus buvo išnuomoti 92 būstai, tame skaičiuje sudarytos 7 naujos sutartys, 2021 m. buvo išnuomota 90 būstų, iš jų sudarytos 9 naujos sutartys, 2022 m. buvo išnuomoti 85 būstai, iš jų sudarytos 4 naujos sutartys. Ignalinos rajono savivaldybėje per 2020 m. iš viso išnuomoti 162 socialiniai būstai, tame skaičiuje dėl 35 būstų sudarytos naujos sutartys, per 2021 m. išnuomoti 164 socialiniai būstai, tame skaičiuje dėl 8 būstų sudarytos naujos sutartys, per 2022 m. išnuomoti 164 socialiniai būstai, tame skaičiuje dėl 10 būstų sudarytos naujos sutartys. Molėtų rajono savivaldybėje per 2020 metus buvo išnuomoti 145 socialiniai būstai, tame skaičiuje dėl 7 būstų sudarytos naujos sutartys, per 2021 metus buvo išnuomoti 134 socialiniai būstai, tame skaičiuje dėl 5 būstų sudarytos naujos sutartys, per 2022 metus buvo išnuomoti 146 socialiniai būstai, tame skaičiuje dėl 7 būstų sudarytos naujos sutartys. 2020 metais Utenos rajono savivaldybėje buvo išnuomotas 101 socialinis būstas, tame skaičiuje dėl 17 būstų sudarytos naujos sutartys, 2021 metais buvo išnuomoti 108 socialiniai būstai, tame skaičiuje dėl 10 būstų sudarytos naujos sutartys, 2022 metais buvo išnuomota 113 socialinių būstų, tame skaičiuje dėl 10 būstų sudarytos naujos sutartys. Visagino savivaldybėje per 2020 metus viso buvo išnuomoti 223 socialiniai būstai, iš jų sudarytos 25 naujos socialinių būstų nuomos sutartys, per 2021 metus buvo išnuomota 220 socialinių būstų, iš jų sudarytos 4 naujos socialinių būstų nuomos sutartys, per 2022 metus buvo išnuomoti 222 socialiniai būstai, iš jų sudaryta 11 naujų socialinių būstų nuomos sutarčių. Zarasų rajono savivaldybėje per 2020 m. buvo išnuomota 190 būstų, tame skaičiuje dėl 17 būstų sudarytos naujos sutartys, per 2021 m. buvo išnuomoti 168 būstai, tame skaičiuje dėl 12 būstų sudarytos naujos sutartys, per 2022 m. buvo išnuomoti 175 būstai, tame skaičiuje dėl 7 būstų sudarytos naujos sutartys.

Per 2022 metus surinktas socialinių būstų nuomos mokestis Anykščių rajono savivaldybėje sudarė 4 050 Eur, Ignalinos rajono savivaldybėje – 10 916,49 Eur, Molėtų rajono savivaldybėje – 22 796,00 Eur, Utenos rajono savivaldybėje – 88 210,00 Eur, Visagino savivaldybėje – 21 931,72 Eur, Zarasų rajono savivaldybėje, nors turėjo būti surinkta 2 939,89 Eur socialinių būstų nuomos mokesčio, tačiau faktiškai surinkta tik 1 081,25 Eur.

2022 m. gruodžio 31 d. duomenimis ilgiau nei 6 mėnesius įsiskolinę už socialinio būsto nuomą ir kitus komunalinius mokesčius Anykščių rajono savivaldybėje buvo 10 asmenų (šeimų), kurių bendras įsiskolinimas už socialinių būstų nuomą siekė 380,00 Eur, už šilumos tiekimą – 35 640,13 Eur. Ignalinos rajono savivaldybėje socialinių būstų nuomininkų įsiskolinimai ilgesni nei 6 mėn. siekė 4 607,00 Eur, Molėtų rajono savivaldybėje – 3 348,66 Eur. Utenos rajono savivaldybėje ilgesni nei 6 mėn. trukmės įsiskolinimai už socialinio būsto nuomą, administravimą ir kitas paslaugas viso siekė 12 800,00 Eur, tame skaičiuje skola už komunalinius mokesčius – 2 744,00 Eur, už šildymą – 7 486,00 Eur. Visagino savivaldybėje įsiskolinimų už socialinių būstų nuomą bendra suma siekė 6 170,50 Eur, o Zarasų rajono savivaldybėje esamų ilgesnių nei 6 mėn. įsiskolinimų suma siekė 3 957,72 Eur.

Tiek esami įsiskolinimai, tiek ir kitos priežastys nulemia dalies asmenų (šeimų) išskeldinimą iš savivaldybių nuomojamo socialinio būsto. Analizuojant 2020–2022 m. laikotarpio duomenis nustatyta, kad iš viso Utenos regione iš socialinio būsto dėl įvairių priežasčių išskeldinta 17 asmenų. Anykščių rajono savivaldybėje per 2020 m. nebuvo išskeldintas nei vienas asmuo (šeima), tačiau buvo pradėtos išskeldinimo procedūros, 2021 m. dėl skolų teismo sprendimu išskeldintas 1 asmuo, taip pat nustačius, kad faktiškai būste negyvena išskeldintas dar 1 asmuo, 2022 m. dėl skolų ir kt. pažeidimų teismo sprendimu išskeldinti 2 asmenys, taip pat 2 asmenys išskeldinti nustačius faktą, kad būste faktiškai negyvena, 1 asmuo išskeldintas, nes įgijo nuosavą būstą ir dar 1 asmuo išskeldintas dėl kitų priežasčių (viso Anykščių rajono savivaldybėje per 2020–2022 m. išskeldinti 8 asmenys). Molėtų rajono

savivaldybėje per 2020–2022 m. laikotarpį dėl skolų už nuomos mokesčių, dėl netinkamo gyvenimo būdo, nuomojamame būste negyvenant ar nepateikus metinės gyventojų turto deklaracijos išskeldinti taip pat 8 asmenys, 1 iš jų grįžo į eilę. Zarasų rajono savivaldybėje per 2020–2022 m. laikotarpį dėl išsiskolinimų ir jų nemokėjimo buvo išskeldintas 1 asmuo. Ignalinos ir Utenos rajonų bei Visagino savivaldybėse per 2020–2022 metų laikotarpį išskeldinimų iš savivaldybių nuomojamų socialinių būstų nebuvo.

Vertinant savivaldybių pateiktą informaciją, pagal 2022 m. gruodžio 31 d. duomenis, nustatyta, kad vidutinis socialinio būsto laukimo terminas, įskaitant ir tikslinės grupės asmenis (šeimas), kai kuriose regiono savivaldybėse skiriasi daugiau nei tris kartus (*vidutinis bendras socialinio būsto laukimo terminas regiono savivaldybėse yra nuo 2 iki 7,5 metų*), *plačiau žiūrėti Plano dalį Socialinio būsto prieinamumo (paklausos ir pasiūlos) analizė*. Daugiau nei tris kartus besiskiriantys duomenys patvirtina labai netolygią socialinio būsto poreikio patenkinimo situaciją regione, kuri priklauso ne tik nuo bendro socialinio būsto laukiančiųjų skaičiaus bet ir nuo socialinio būsto fonde esančių būstų skaičiaus ir jų būklės.

Kaip ir nurodyta Plano dalyje „Socialinio būsto prieinamumo (paklausos ir pasiūlos) analizė“, kiti savivaldybėse taikomi aprūpinimo būstu būdai (*pvz. subsidijos būsto kredito daliai apmokėti, būsto nuomos ar išperkamosios būsto nuomos mokesčio dalies kompensacija*) yra neveiksmingi esamai probleminei situacijai pagerinti. Pvz. Ignalinos rajono savivaldybėje vadovaujantis Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymu išduodamos pažymos, suteikiančios teisę į valstybės iš dalies kompensuojamą būsto kreditą. 2018–2022 metais šia parama pasinaudojo 6 šeimos (*11 šeimos narių*), tame skaičiuje iš tikslinės grupės besikreipiančių nebuvo. Vadovaujantis minėtu įstatymu, siekiant aprūpinti būstu, taip pat teikiama būsto nuomos mokesčio dalies kompensacija, 2018–2019 metais šia parama kasmet pasinaudojo 1 gausi šeima (*6 asmenų*), 2020–2022 metais šia parama kasmet pasinaudojo 2 gausios šeimos (*viso 12 asmenų*). Ignalinos rajono savivaldybės įvardinta problema, kuri trukdo pasinaudoti minėtais būsto aprūpinimo būdais, yra ta, kad rajone nėra nuomojamų būstų pasiūlos, o tie savininkai, kurie išnuomoja būstą, neregistruoja būsto nuomos sutarčių VĮ Registrų centre. Be to, privačių būstų savininkai nenoriai nuomoja būstus socialiai pažeidžiamiesiems asmenims. Savivaldybė neturi galimybės padidinti socialinio būsto fondo nuomojant būstus iš fizinių ar juridinių asmenų, nes nei fiziniai nei juridiniai asmenys neišreiškia pageidavimo išnuomoti būstus asmenims ir šeimoms, turintiems teisę į socialinį būstą. Pagal Finansinės paskatos būstą įsigyjančioms jaunoms šeimoms įstatymą 2018–2022 metais šia parama pasinaudojo 18 šeimų (54 šeimos nariai), iš jų tik viena gausi šeima. Šia valstybės parama savivaldybėje būtų pasinaudoję ir daugiau šeimų, tačiau nėra parduodamų būstų pasiūlos.

Panaši situacija ir kitose regiono savivaldybėse, pvz. Anykščių rajono savivaldybėje per 2018–2022 metus būsto nuomos mokesčio dalies kompensacija pasinaudojo tik 5 šeimos (*23 asmenys*), iš kurių 2 šeimos (*11 asmenų*) priklauso gausių šeimų tikslinei grupei. Anykščių rajono savivaldybė pažymėjo, kad buvo galimybė skirti kompensaciją didesniai skaičiui šeimų (asmenų), tačiau problema ta, kad šeimos (asmenys) neturi sudarytų ir VĮ Registrų centre įregistruotų nuomos sutarčių. Subsidija valstybės iš dalies kompensuojamo būsto kredito daliai apmokėti per analizuojamą penkerių metų laikotarpį (2018–2022 m) pasinaudojo tik 2 šeimos (4 asmenys), iš kurių 1 asmuo neįgalusis.

Molėtų rajono savivaldybėje, pagal savivaldybės pateiktus duomenis, subsidija būsto kredito daliai apmokėti 2018 metais pasinaudojusių nebuvo, 2019 metais pasinaudojo 1 asmuo (šeima), 2020 metais – 2 (iš jų – 1 neįgalus asmuo), 2021 metais – 3 (iš jų – 2 neįgalūs asmenys), 2022 metais – 1 asmuo (šeima). Būsto nuomos ar išperkamosios būsto nuomos mokesčio dalies kompensacija per 2018–2020 metus pasinaudojusių nebuvo, 2021 metais – 1 asmuo (šeima), 2022 metais – 3 asmenys (šeimos). Pažymėtina, kad tikslinės grupės dėl šio būdo taikymo nesikreipė. Molėtų rajono savivaldybės įvardinta pagrindinė problema yra ta, kad nuomotojai atsisako sudaryti ne trumpesniam kaip vieneri metai laikotarpiui nuomos sutartis ir jas įregistruoti VĮ Registrų centre.

Utenos rajono savivaldybėje per 2018–2022 metų laikotarpį subsidijomis būsto kredito daliai apmokėti pasinaudojo 4 gausios šeimos, o būsto nuomos ar išperkamosios būsto nuomos mokesčio dalies kompensacija nors savivaldybėje ir yra numatyta, tačiau nagrinėjamu laikotarpiu besikreipusių dėl jos nebuvo.

Visagino savivaldybėje per penkerių metų (2018–2022 m.) laikotarpį būsto nuomos mokesčio dalies kompensacija pasinaudojo 4 asmenys (šeimos), kurios nepriklauso tikslinei grupei. Pagrindinė Visagino savivaldybės įvardinta priežastis dėl kurios nedaug asmenų (šeimų) naudojami būsto nuomos

mokesčio dalies kompensacija, taip pat yra ta, kad nuomotojai nenori sudaryti oficialių sutarčių, o be sutarčių nuomininkai negali pasinaudoti minėta kompensacija. Per nagrinėjamą penkerių metų laikotarpį subsidijos būsto kredito daliai apmokėti nebuvo taikomos.

Zarasų rajono savivaldybėje subsidijas būsto kredito daliai apmokėti 2018–2022 m. laikotarpiu gavo 2 tikslinei grupei priklausantys asmenys (šeimoms), tai 1 gausi šeima ir 1 neįgaliųjų asmenų ir šeimų, kuriose yra tokių asmenų, grupei priklausantis asmuo (šeima). Būsto nuomos mokesčio dalies kompensaciją 2018–2022 m. laikotarpiu gavo 5 šeimos (2 iš jų priklauso tikslinei grupei: 1 gausi šeima ir 1 neįgalusis). Išperkamosios būsto nuomos mokesčio dalies kompensaciją 2018–2022 m. laikotarpiu gavo 2 šeimos (1 iš jų priklauso tikslinei grupei – gausi šeima).

Taigi, esama situacija, kai per nagrinėjamą penkerių metų laikotarpį dalyje savivaldybių iš dalies kompensuojamu būsto kreditu nepasinaudojo nei vienas tikslinės grupės asmuo (šeima), o kitose savivaldybėse tik keletas asmenų (šeimų), taip kaip ir būsto nuomos ar išperkamosios būsto nuomos mokesčio dalies kompensacija, nesudaro tinkamų sąlygų išplėsti galimybes apsirūpinti būstu tikslinės grupės asmenims ir šeimoms, turintiems teisę į socialinio būsto nuomą, kadangi neįgaliųjų ir gausių šeimų grupės yra tos grupės, kurioms tinkamas būstas rinkoje yra sunkiai arba visai neprieinamas. Šias aplinkybes patvirtina ir 2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos socialinės sutelkties plėtros programos pagrindime pateikiama informacija, nurodanti, kad nuomojamo būsto rinka daugelyje savivaldybių nėra pritaikyta nuomoti neįgaliesiems (dėl nepritaikyto būsto) ir gausioms šeimoms (dėl per mažo ploto). Todėl neįgaliųjų ir gausių šeimų grupės yra tos grupės, kurioms tinkamas būstas rinkoje yra sunkiai arba visai neprieinamas. Minėtame dokumente pažymėta, kad Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymas numato galimybę mažas pajamas gaunantiems asmenims ir šeimoms gauti būsto nuomos mokesčio dalies kompensaciją, tačiau dėl nepakankamos būstų pasiūlos nuomai būsto nuomos mokesčio dalies kompensacija naudojama retai. Daugiausiai asmenų, gaunančių būsto nuomos mokesčio dalies kompensaciją, gyvena Sostinės regione (daugiau kaip 70 proc.). Paminėta, kad nepasiturintiems asmenims ir šeimoms būsto įsigijimo sąlygos, gaunant subsidijas būsto kredito daliai apmokėti, yra mažiau palankios nei jaunos šeimoms, įsigyjantioms pirmąjį būstą regionuose, kurių pajamos nėra vertinamos. 2020 m. 69,2 proc. visų valstybės iš dalies kompensuojamų būsto kreditų subsidijų buvo išmokėta didžiųjų Lietuvos miestų gyventojams (Vilniaus m. – 23,1 proc., Kauno m. – 18,3 proc., Klaipėdos m. – 14,4 proc., Panevėžio m. – 6,7 proc. bei Šiaulių m. – 6,7 proc.). Daugiausia subsidijų valstybės iš dalies kompensuojamų būsto kreditų daliai apmokėti – net 56,2 proc. išmokėta jaunos šeimoms.

Siekiant išplėsti galimybes apsirūpinti būstu tikslinės grupės asmenims ir šeimoms, turintiems teisę į socialinio būsto nuomą, būtina padidinti savivaldybių socialinio būsto fondą. Šiuo tikslu, pagal priemonės rengimo metu (2023 m. sausio–vasario mėn.) aktualius laukiančių socialinio būsto, įrašytų į laukiančiųjų paramos būstui išsinuomoti sąrašus, duomenis, **nustatytas tikslinės grupės dydis⁴ kiekvienoje regiono savivaldybėje:**

- Anykščių rajono savivaldybėje tikslinės grupės dydis, kuriai pagal Priemonę būtų tinkama finansuoti socialinio būsto įsigijimą, yra 11 asmenų (šeimų), iš kurių 5 gausios šeimos (iš jų 1 jaunu šeimų sąraše ir 2 socialinio būsto nuomininkų, turinčių teisę į socialinio būsto sąlygų pagerinimą, sąraše), kurių bendras šeimos narių skaičius yra 27 ir 6 neįgaliųjų, asmenų, sergančių lėtinių ligų sunkiomis formomis, ir šeimų, kuriose yra tokių asmenų, sąraše įrašyti asmenys (šeimoms), kuriems reikalingas specialiai pritaikytas būstas, ir kurių bendras šeimos narių skaičius yra 15. Viso bendras tikslinės grupės asmenų (šeimų) šeimos narių skaičius yra 42 asmenys;

- Ignalinos rajono savivaldybėje viso yra 8 gausios šeimos, kurių bendras šeimos narių skaičius yra 44 ir 2 neįgaliųjų, asmenų, sergančių lėtinių ligų sunkiomis formomis, ir šeimų, kuriose yra tokių asmenų, sąraše įrašyti asmenys (šeimoms), kuriems reikalingas specialiai pritaikytas būstas, ir kurių

⁴ Svarbu įvertinti tai, kad ne visi neįgaliųjų, asmenų, sergančių lėtinių ligų sunkiomis formomis, ir šeimų, kuriose yra tokių asmenų, sąraše įrašyti asmenys (šeimoms) atitinka tinkamą finansuoti tikslinę grupę, kadangi ne visi atitinka Būsto pritaikymo neįgaliesiems tvarkos aprašo 3 punkte nurodytus asmenis, o gausios šeimos (šeimoms, auginančios 3 ir daugiau vaikų) gali būti įrašytos ir į kitus socialinio būsto laukiančiųjų sąrašus (pvz. jaunų šeimų ir / ar socialinio būsto nuomininkų, turinčių teisę į socialinio būsto sąlygų pagerinimą, sąrašus).

bendras šeimos narių skaičius yra 3. Viso tikslinės grupės asmenų (šeimų) bendras šeimos narių skaičius yra 47 asmenys;

- Molėtų rajono savivaldybėje viso yra 9 gausios šeimos (*iš jų 2 socialinio būsto nuomininkų, turinčių teisę į socialinio būsto sąlygų pagerinimą, sąraše*), kurių bendras šeimos narių skaičius yra 41 ir 2 neįgaliųjų, asmenų, sergančių lėtinių ligų sunkiomis formomis, ir šeimų, kuriose yra tokių asmenų, sąraše įrašyti asmenys (šeimos), kuriems reikalingas specialiai pritaikytas būstas, ir kurių bendras šeimos narių skaičius yra 3. Viso tikslinės grupės asmenų (šeimų) bendras šeimos narių skaičius yra 44 asmenys;

- Utenos rajono savivaldybėje viso yra 8 gausios šeimos (*iš jų 2 socialinio būsto nuomininkų, turinčių teisę į socialinio būsto sąlygų pagerinimą, sąraše*), kurių bendras šeimos narių skaičius yra 33 ir 2 neįgaliųjų, asmenų, sergančių lėtinių ligų sunkiomis formomis, ir šeimų, kuriose yra tokių asmenų, sąraše įrašyti asmenys (šeimos), kuriems reikalingas specialiai pritaikytas būstas, ir kurių bendras šeimos narių skaičius yra 5. Viso tikslinės grupės asmenų (šeimų) bendras šeimos narių skaičius yra 38 asmenys;

- Visagino savivaldybėje viso yra 16 gausių šeimų (*iš jų 6 socialinio būsto nuomininkų, turinčių teisę į socialinio būsto sąlygų pagerinimą, sąraše*), kurių bendras šeimos narių skaičius yra 79 ir 13 neįgaliųjų, asmenų, sergančių lėtinių ligų sunkiomis formomis, ir šeimų, kuriose yra tokių asmenų, sąraše įrašytų asmenų (šeimų), kuriems reikalingas specialiai pritaikytas būstas, ir kurių bendras šeimos narių skaičius yra 17. Viso tikslinės grupės asmenų (šeimų) bendras šeimos narių skaičius yra 96 asmenys;

- Zarasų rajono savivaldybėje viso yra 13 gausių šeimų (*iš jų 4 socialinio būsto nuomininkų, turinčių teisę į socialinio būsto sąlygų pagerinimą, sąraše*), kurių bendras šeimos narių skaičius yra 62 ir 3 neįgaliųjų, asmenų, sergančių lėtinių ligų sunkiomis formomis, ir šeimų, kuriose yra tokių asmenų, sąraše įrašyti asmenys (šeimos), kuriems reikalingas specialiai pritaikytas būstas, ir kurių bendras šeimos narių skaičius yra 3. Viso tikslinės grupės asmenų (šeimų) bendras šeimos narių skaičius yra 65 asmenys.

Viso Utenos regiono savivaldybėse yra 87 socialinio būsto sąrašuose laukiantys tikslinės grupės asmenys (šeimos), iš jų 59 gausios šeimos (tame skaičiuje 1 jaunų šeimų sąraše ir 14 socialinio būsto nuomininkų, turinčių teisę į socialinio būsto sąlygų pagerinimą, sąraše) ir 28 neįgaliųjų, asmenų, sergančių lėtinių ligų sunkiomis formomis, ir šeimų, kuriose yra tokių asmenų, sąraše įrašyti asmenys (šeimos). Bendras tikslinės grupės šeimos narių skaičius yra 332 asmenys.

Atsižvelgus į vykdytų 2014–2020 m. laikotarpio 08.1.2-CPVA-R-408 priemonės lėšomis finansuotų projektų patirtį, regiono savivaldybių įvertintą parduodamo būsto rinkoje situaciją, turimus būsto paskirčiai galimus pritaikyti pastatus ar jų dalis ir galimus žemės sklypus naujų pastatų statybai, **Priemonės apimtyse išnagrinėti ir nustatyti savivaldybių socialinio būsto fondo plėtros veiksmai / projektai, kurie leistų išplėsti galimybes apsirūpinti būstu tikslinės grupės asmenims ir šeimoms, turintiems teisę į socialinio būsto nuomą:**

Turimų pastatų rekonstrukcija / remontas ir pritaikymas būsto paskirčiai. Šis socialinio būsto fondo plėtros būdas **numatomas įgyvendinti Anykščių rajono ir Visagino savivaldybėse**, kadangi abiejų savivaldybių patraukliose gyventi teritorijose (mieste) nėra tam tinkamų savivaldybės valdomų sklypų, tačiau šios savivaldybės disponuoja strategiškai patogiose vietose esamais tinkamais būsto paskirčiai pritaikyti pastatais. Abejose savivaldybėse ši būdo pasirinkimą nulėmė ir įgyvendintų projektų patirtis. Kaip jau yra minėta, Anykščių rajono savivaldybėje įgyvendinant 2014–2020 m. laikotarpio 08.1.2-CPVA-R-408 priemonės lėšomis finansuotą projektą per beveik 6 projekto įgyvendinimo metus pavyko įsigyti tik 11 iš 20 planuotų būstų, tarp jų gausioms šeimoms skirtų būstų buvo tik 4, o neįgaliems asmenims ir šeimoms, kuriose yra tokių asmenų, skirto būsto nepavyko įsigyti nei vieno. Įvertinus tai, kad Priemonės apimtyse siekiant patenkinti Anykščių rajono savivaldybėje esančios tikslinės grupės poreikius, šiai tikslinei grupei reikėtų įsigyti ženkliai daugiau būstų nei jų buvo įsigyta (*arba visai nepavyko įsigyti*) ankstesnio projekto metu, kaip parodė ankstesnio projekto patirtis to padaryti yra neįmanoma. Visagino savivaldybėje numatomas įgyvendinti projektas, priešingai nei Anykščių rajono savivaldybėje, paremtas buvusia gerąja projekto patirtimi, t. y. Visagino savivaldybė vienintelė iš Utenos regiono savivaldybių įgyvendinant 2014–2020 m. laikotarpio priemonės 08.1.2-CPVA-R-408 lėšomis finansuojamą projektą buvo pasirinkusi ne būsto pirkimo rinkoje alternatyvą, o turimo pastato pritaikymą įrengiant socialinį būstą. Projekto įgyvendinimo metu bendrabučio tipo gyvenamajame name, esančiame Kosmoso g. 28, Visagine, buvo atliktas dalies patalpų kapitalinis remontas su perplanavimu, pritaikant šias patalpas 25 socialiniams būstams. Iš įrengtų 25-ių socialinių

būstų 4 buvo pritaikyti gausioms šeimoms, o pirmajame aukšte esantys 3 būstai pritaikyti pagal specialius neįgaliųjų poreikius. Priemonės rengimo metu, atsižvelgiant į tikslinę grupę, papildomai įvertinta ir tai, kad Visagino mieste tokios apimties ir kiekio būsto nebūtų įmanoma nupirkti. Įvertinus minėtas aplinkybes, siekiant sėkmingai įgyvendinti socialinio būsto fondo plėtrai skirtus veiksmus / projektus, numatoma:

- Anykščių rajono savivaldybėje socialiniam būstui pritaikyti šalia miesto esantį pastatą, adresu: A. Valmuso g. 2, N. Elmininkai, Anykščių sen. Anykščių r. sav. Pastato rekonstrukcijos metu būtų įrengta ir tikslinės grupės poreikiams pritaikyta 11 socialinių būstų, iš jų 5 gausioms šeimoms ir 6 neįgaliųjų, asmenų, sergančių lėtinių ligų sunkiomis formomis, ir šeimų, kuriose yra tokių asmenų, sąraše įrašytiems asmenims (šeimoms). Sėkmingai įgyvendinus planuojamą veiklą tiesioginę naudą gautų 42 tikslinės grupės asmenys;

- Visagino savivaldybėje, tęsti ankščiau vykdyto projekto veiklas ir pertvarkyti gyvenamojo namo, esančio Kosmoso g. 28, Visagine, II fligelio (korpuso) bendrabučio tipo kambarius į 23 socialinius būstus, iš kurių 12 būstų numatoma skirti gausios šeimoms ir 11 būstų neįgaliųjų, asmenų, sergančių lėtinių ligų sunkiomis formomis, ir šeimų, kuriose yra tokių asmenų, sąraše įrašytiems asmenims (šeimoms). Sėkmingai įgyvendinus planuojamą veiklą tiesioginę naudą gautų 75 tikslinės grupės asmenys.

Būstų pirkimas rinkoje. Šis socialinio būsto fondo plėtros būdas **numatomas įgyvendinti Molėtų ir Utenos rajono savivaldybėse.** Ši veiklos įgyvendinimo būdą nulėmė tai, kad Utenos rajono savivaldybė neturi nei laisvų žemės sklypų, nei tinkamų pastatų, kuriuos galima būtų pritaikyti socialinio būsto paskirčiai, tačiau Utenos mieste yra pakankamai aktyvi, lyginant su kitomis regiono savivaldybėmis, nekilnojamojo turto rinka. Šį būdą, kaip galimą sėkmingai Utenos rajono savivaldybėje įgyvendinti alternatyvą, patvirtina ir ankstesnio 2014–2020 m. laikotarpio priemonės 08.1.2-CPVA-R-408 lėšomis vykdyto projekto patirtis, kadangi pavyko įsigyti visus 20 planuotų socialinių būstų. Molėtų rajono savivaldybė nors įgyvendindama 2014–2020 m. laikotarpio priemonės 08.1.2-CPVA-R-408 lėšomis finansuojamą projektą nuo 2016 m. iki 2023 m. iš planuotų nupirkti 23 būstų nupirko tik 21 socialinį būstą, tačiau šioje savivaldybėje būsto rinkos pasiūlos situaciją keičiasi, kadangi Molėtų mieste prasidėjo 4 daugiabučių namų statyba. Didėjant nekilnojamojo turto pasiūlai ir įvertinus tai, kad reikia įsigyti tik 11 soc. būstų, o ankstesnio projekto metu buvo įsigyta 21 socialinis būstas, tikimasi, kad Molėtų rajono savivaldybė taip pat turės galimybę nupirkti planuojamus socialinius būstus rinkoje. Būstų pirkimą rinkoje nulėmė ir tai, kad savivaldybė neturi tinkamo pastato, kurį būtų galima rekonstruoti ir pritaikyti socialiniams būstams. Įvertinus minėtas aplinkybes, siekiant sėkmingai įgyvendinti socialinio būsto fondo plėtrai skirtus veiksmus / projektus, numatoma:

- Utenos rajono savivaldybėje planuojama įsigyti 10 būstų, iš jų 8 būstus gausioms šeimoms ir 2 būstus neįgaliųjų, asmenų, sergančių lėtinių ligų sunkiomis formomis, ir šeimų, kuriose yra tokių asmenų, sąraše įrašytiems asmenims (šeimoms). Sėkmingai įgyvendinus planuojamą veiklą tiesioginę naudą gautų 38 tikslinės grupės asmenys;

- Molėtų rajono savivaldybėje planuojama įsigyti 11 būstų, iš jų 9 būstus gausioms šeimoms ir 2 būstus neįgaliųjų, asmenų, sergančių lėtinių ligų sunkiomis formomis, ir šeimų, kuriose yra tokių asmenų, sąraše įrašytiems asmenims (šeimoms). Sėkmingai įgyvendinus planuojamą veiklą tiesioginę naudą gautų 44 tikslinės grupės asmenys.

Naujų pastatų statyba ir dalies būstų pirkimas rinkoje. Šis socialinio būsto fondo plėtros būdas **numatomas įgyvendinti Ignalinos ir Zarasų rajonų savivaldybėse.** Šiose savivaldybėse pastatų, kuriuos būtų galima rekonstruoti pritaikant socialiniam būstui ir kurie priklausytų savivaldybėms bei atitiktų reikalavimus dėl darbo vietų, švietimo įstaigų ir kitų paslaugų pasiekiamumo nėra. Įvertinta ir galimybė pritaikyti buvusius švietimo ar visuomeninius pastatus, kurie yra nenaudojami arba dalis yra naudojama kitoms paskirtims, tačiau šie pastatai yra arba pernelyg nutolę nuo darbo ir / ar švietimo įstaigų vietų, arba yra per dideli, kad pilna apimtimi pritaikyti reikiamiems socialiniams būstams. Anksčiau vykdytų projektu patirtis taip pat svarbi nustatant tinkamą veiklos įgyvendinimo būdą. Pvz. Ignalinos rajono savivaldybėje vykdant projektą pagal 2014–2020 m. laikotarpio priemonę 08.1.2-CPVA-R-408 „Socialinio būsto fondo plėtra“, per 5 projekto įgyvendinimo metus pavyko nupirkti tik 18 būstų iš planuojamo 21 būsto. Tarp įsigytų būstų tinkamų gausioms šeimoms buvo tik 4, o neįgaliams 2 skirtus būstus teko papildomai pritaikyti. Per visą projekto įgyvendinimo laikotarpį nepavyko įsigyti

gausioms šeimoms skirtų 4 kambarių būstų, todėl jie (*suderinus su projektą administruojančią instituciją, CPVA*) buvo pakeisti į dviejų kambarių būstus. Taigi, būstų pirkimas rinkoje, kai Ignalinos mieste 4 kambarių būstų pardavimo visai nėra, o tokių būstų poreikis yra 4, nėra planuojamas. Zarasų rajono savivaldybėje, nors vykdyto projekto metu viso pavyko nupirkti 33 būstus, bet tarp jų tik vienas buvo 4 kambarių, o dar trys 2–3 kambarių būstai (*nesant rinkoje parduodamų gausioms šeimoms reikiamų 4 kambarių būstų*) buvo skirti gausioms šeimoms, t. y. gausioms šeimoms buvo skiriami ir 2 kambarių būstai, kadangi pagal reikalavimus tinkamų gausioms šeimoms būstų įsigyti rinkoje nepavyko.

Priemonės rengimo metu įvertinta, kad Ignalinos mieste yra laisvų žemės sklypų, kuriuose numatyta daugiabučių teritorijų vystymas ir kurie yra palankiai išsidėstę šalia būtinų paslaugų teikimo įstaigų. Žemės sklypas, kuriame ruošiamasi statyti naują daugiabutį yra suformuotas, todėl nėra jokių teisinių apribojimų naujo pastato statybai. Nuo šios vietos gydymo įstaigos yra apie 300 m atstumu, ugdymo įstaigos apie 800 m atstumu, inžinerinės komunikacijos įrengtos netoli sklypo. Zarasų rajono savivaldybėje taip pat yra numatomas naujo pastato statybai tinkamas sklypas. Įvertinus minėtas aplinkybes, siekiant sėkmingai įgyvendinti socialinio būsto fondo plėtrai skirtus veiksmus / projektus, numatoma:

- Ignalinos rajono savivaldybėje planuojama statyti naują pastatą, įrengiant 10 socialinių būstų, iš jų 8 gausioms šeimoms ir 2 neįgaliųjų, asmenų, sergančių lėtinių ligų sunkiomis formomis, ir šeimų, kuriose yra tokių asmenų, sąraše įrašytiems asmenims (šeimoms). Sėkmingai įgyvendinus planuojamą veiklą tiesioginę naudą gautų 47 tikslinės grupės asmenys.

- Zarasų rajono savivaldybėje planuojamos kompleksinės veiklos, t. y. planuojama statyti naują 12 būstų daugiabutį, skirtą gausioms šeimoms, bei papildomai rinkoje nupirkti 1 didesnės kvadratūros būstą, skirtą gausiai šeimai ir 3 vieno kambario būstus nupirkti bei pritaikyti neįgaliųjų, asmenų, sergančių lėtinių ligų sunkiomis formomis, ir šeimų, kuriose yra tokių asmenų, sąraše įrašytiems asmenims (šeimoms) poreikiams. Sėkmingai įgyvendinus planuojamas kompleksines veiklas tiesioginę naudą gautų 65 tikslinės grupės asmenys.

Sėkmingai įgyvendinus aukščiau nurodytus regiono savivaldybių planuojamus socialinio būsto fondo plėtros veiksmus / projektus, viso būtų įsigyta / pritaikyta 81 socialinis būstas, iš jų 25 būstus (18 gausioms šeimoms ir 7 neįgaliųjų, asmenų, sergančių lėtinių ligų sunkiomis formomis, ir šeimų, kuriose yra tokių asmenų, sąraše įrašytiems asmenims (šeimoms) nupirkti rinkoje, 34 (17 gausioms šeimoms ir 17 neįgaliųjų, asmenų, sergančių lėtinių ligų sunkiomis formomis, ir šeimų, kuriose yra tokių asmenų, sąraše įrašytiems asmenims (šeimoms) pritaikyti rekonstruojant / remontuojant turimus savivaldybėms priklausančius pastatus ir 22 (20 gausioms šeimoms ir 2 neįgaliųjų, asmenų, sergančių lėtinių ligų sunkiomis formomis, ir šeimų, kuriose yra tokių asmenų, sąraše įrašytiems asmenims (šeimoms) pritaikyti statant naujus daugiabučius pastatus. Sėkmingai įgyvendinti regiono savivaldybių planuojami socialinio būsto fondo plėtros veiksmai / projektai leistų aprūpinti socialiniu būstu 81 tikslinės grupės asmenį (šeimą) iš 87 socialinio būsto sąrašuose laukiančių tikslinės grupės asmenų (šeimų) bei atitinkamai užtikrinti geresnes gyvenimo sąlygas 311 iš sąraše esančių 332 asmenų (šeimoms narių).

Apibendrinimas. Atlikta regiono savivaldybių asmenų (šeimų) laukiančių socialinio būsto, įrašytų į laukiančiųjų paramos būstui išsinuomoti sąrašus, situacijos analizė, leido nustatyti, kad Utenos regione laukiančiųjų socialinio būsto asmenų (šeimų) skaičiaus augimas yra beveik du kartus didesnis nei šalyje. Gyventojų skaičiaus mažėjimas, didžiausia šalyje Utenos regione fiksuota asmenų, gyvenančių skurdo rizikoje ar socialinėje atskirtyje, dalis ir beveik du kartus spartesnis nei šalyje laukiančiųjų būsto asmenų (šeimų) skaičiaus augimas, įtakojo ir ženkliai didesnę nei šalyje 10 000 gyventojų tenkantį laukiančiųjų socialinio būsto asmenų (šeimų) skaičių. Minėti duomenys leidžia daryti išvadą, kad tinkamai nesprendžiant su nagrinėjama paslauga susijusių problemos priežasčių šios paslaugos poreikis tik didės.

Priemonės rengimo metu nustatyta, kad per penkerių metų laikotarpį beveik 90 proc. įsigytų socialinių būstų yra įsigyta pasinaudojant ES struktūrinių fondų finansavimu, o jei socialiniai būstai būtų įsigijami tik savivaldybių lėšomis, tai naujai įsigijami / pritaikomi būstai net nekompensuotų dėl nusidėvėjimo mažėjančio socialinio būsto skaičiaus (per 5 metų laikotarpį savivaldybėse be ES finansavimo įsigyta tik 10 socialinių būstų, kai tuo tarpu netinkamai naudoti (avariniais) pripažinta 30

socialinių būstų). Priemonės rengimo metu išanalizuota kitų savivaldybėse taikomų aprūpinimu būstu būdų (subsidijs būsto kredito daliai apmokėti, būsto nuomos ar išperkamosios būsto nuomos mokesčio dalies kompensacija) situacija patvirtino, kad neįgaliųjų ir gausių šeimų grupės yra tos grupės, kurioms tinkamas būstas rinkoje yra sunkiai arba visai neprieinamas, kadangi šiais būdais dalyje savivaldybių tikslinės grupės asmenys (šeimos) arba visai nepasinaudojo, arba per analizuotą penkerių metų laikotarpį pasinaudojo tik keletas asmenų (šeimų). Minėta socialinio būsto fonde esančių būstų nusidėvėjimo ir kitų galimybių, be socialinio būsto nuomos, aprūpinti būstu tikslinės grupės asmenis (šeimas) nebuvimas, įpareigoja imtis būtinų veiksmų siekiant padidinti savivaldybių socialinio būsto fondą.

Priemonės apimtyse išnagrinėti ir nustatyti savivaldybių socialinio būsto fondo plėtros veiksmai / projektai leistų iš esmės pagerinti esamą situaciją bei išplėsti galimybes apsirūpinti būstu tikslinės grupės asmenims ir šeimoms, turintiems teisę į socialinio būsto nuomą. Sėkmingai įgyvendinus planuojamus regiono savivaldybių socialinio būsto fondo plėtros veiksmus / projektus viso būtų įsigyta / pritaikyta 81 socialinis būstas, iš kurių:

- 25 būstus (18 gausioms šeimoms ir 7 neįgaliųjų, asmenų, sergančių lėtinių ligų sunkiomis formomis, ir šeimų, kuriose yra tokių asmenų, sąraše įrašytiems asmenims (šeimoms) planuojama nupirkti rinkoje;

- 34 (17 gausioms šeimoms ir 17 neįgaliųjų, asmenų, sergančių lėtinių ligų sunkiomis formomis, ir šeimų, kuriose yra tokių asmenų, sąraše įrašytiems asmenims (šeimoms) planuojama pritaikyti rekonstruojant / remontuojant turimus savivaldybėms priklausančius pastatus;

- 22 (20 gausioms šeimoms ir 2 neįgaliųjų, asmenų, sergančių lėtinių ligų sunkiomis formomis, ir šeimų, kuriose yra tokių asmenų, sąraše įrašytiems asmenims (šeimoms) planuojama pritaikyti statant naujus daugiabučius pastatus.

Sėkmingai įgyvendinti regiono savivaldybių planuojami socialinio būsto fondo plėtros veiksmai / projektai leistų aprūpinti socialiniu būstu 81 iš 87 socialinio būsto sąrašuose laukiančių tikslinės grupės asmenų (šeimų) bei atitinkamai užtikrinti geresnes gyvenimo sąlygas 311 iš 332 šeimos narių.

Siekiami esamos problemos sprendimo rezultatai leis prisidėti prie RPP nurodytos 2 problemos „Atskiriems regionams būdinga didesnė skurdo rizika ir socialinė atskirtis“ susijusių priežasčių pašalinimo ir atitinkamai priskirto poveikio rodiklio „Socialinio būsto poreikio patenkinimas nuo jo laukiančiųjų asmenų (šeimų) skaičiaus, proc. | procentai“ reikšmės siekimo.

III SKYRIUS PAŽANGOS PRIEMONĖS ĮGYVENDINIMO TERITORIJA

Priemonės veiklų įgyvendinamo teritorija apima Anykščių, Ignalinos, Molėtų, Utenos ir Zarasų rajonų bei Visagino savivaldybių teritorijas.

IV SKYRIUS PAŽANGOS PRIEMONĖS VEIKLOS, PROJEKTŲ VYKDYTOJAI IR PARTNERIAI

Siekiant padidinti savivaldybių socialinio būsto fondą bei išplėsti galimybes apsirūpinti būstu tikslinės grupės asmenims ir šeimoms, turintiems teisę į socialinio būsto nuomą, **numatoma tinkama finansuoti veikla – socialinio būsto fondo plėtra**. Veikla, priklausomai nuo teisinių, techninių ir kitų apinkybių bei galimų apribojimų, apima naujų pastatų statybą turimoje žemėje, turimų pastatų ar jų dalių rekonstrukciją (*įskaitant ir remontą*) pritaikant šiuos pastatus būsto paskirčiai, gyvenamųjų namų, jų dalių ir butų pirkimą pritaikant juos tikslinės grupės poreikiams (*vykdant būtinos apimties rekonstrukcijos ar remonto darbus, įsigyjant būtiną įrangą ir baldus*).

Galimi pareiškėjai yra savivaldybių administracijos. Projektai įgyvendinami be partnerių.

Galimų pareiškėjų pasirinkimą nulemia Vietos savivaldos įstatyme nustatytos savivaldybių savarankiškosios funkcijos – paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti teikimas Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymo nustatyta tvarka (6 str. 15 p.) ir dalyvavimas rengiant ir įgyvendinant regionų plėtros planus (6 str. 23 p.).

V SKYRIUS

PAŽANGOS PRIEMONĖS PROJEKTŲ ATRANKA

Atsižvelgus į Vietos savivaldos įstatyme ir kituose teisės aktuose nustatytas funkcijas ir veiklas, kurios yra priskiriamos savivaldybių institucijoms, savivaldybių įstaigoms ar jų kontroliuojamiems juridiniams asmenims ir kuriomis tiesiogiai prisidedama prie pažangos priemonės įgyvendinimo ir joje numatytų rezultatų pasiekimo, Priemonės pagrindimo aprašo IV skyriuje nurodytai tinkamai finansuoti veiklai atliekamas projektų planavimo atrankos būdas.

VI SKYRIUS PAŽANGOS PRIEMONĖS PRISIDĖJIMAS PRIE HORIZONTALIŲJŲ PRINCIPŲ ĮGYVENDINIMO

Lentelė Nr. 1

Eil. Nr.	Horizontalieji principai (toliau – HP)	Informacija apie pažangos priemonės prisidėjimą prie HP
1.	Darnaus vystymosi	<p>Pagal priemonę rengiamuose ir įgyvendinamuose projektuose negalės būti numatyta veiksmų, kurie turėtų neigiamą poveikį darnaus vystymosi, įskaitant reikšmingos žalos nedarymo, principo įgyvendinimui.</p> <p>Rengiant projektus, atsižvelgiant į Regioninės pažangos priemonės Nr. 09-003-02-02-11 (RE) „Sumažinti pažeidžiamų visuomenės grupių gerovės teritorinius skirtumus“ finansavimo gairėse⁵ numatyti 1 veiklai „Socialinio būsto fondo plėtra“ taikomus reikalavimus, turės būti įvertinta ir numatyta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - modernizuojant esamą infrastruktūrą turi būti laikomasi aplinkos apsaugą ir statybas reglamentuojančių teisės aktų. Taip pat turi būti atliekamas planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimas, kai tai numatyta LR Planuojamos ūkinės veiklos vertinimo įstatyme; - atitinkami veiksmai dėl reikšmingos žalos aplinkos tikslams, nustatytiems 2020 m. birželio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2020/852 dėl sistemos tvariam investavimui palengvinti sukūrimo, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2019/2088, 17 straipsnyje, nedarymo. Konkretūs projektų dėl reikšmingos žalos nedarymo aplinkos tikslams reikalavimai ir projektų atitiktį šiems reikalavimams pagrindžiantys dokumentai nurodomi Projekto atitikties reikšmingos žalos nedarymo horizontaliajam principui vertinimo reikalavimų apraše (finansavimo gairių 3 priedas). Pareiškėjas kartu su projekto įgyvendinimo planu RPPI administruojančiajai institucijai turi pateikti Deklaracijas.
2.	Inovatyvumo (kūrybingumo)	Priemonės veiksmais / projektais tiesiogiai prisidėti prie inovatyvumo (kūrybingumo) horizontaliojo principo įgyvendinimo nenumatoma.
3.	Lygių galimybių visiems	<p>Pagal Priemonę rengiamuose projektuose negali būti numatyta apribojimų, kurie turėtų neigiamą poveikį įgyvendinant moterų ir vyrų lygybės ir nediskriminavimo dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, etninės priklausomybės, religijos ar įsitikinimų, tikėjimo, pažiūrų, negalios, sveikatos būklės, socialinės padėties, amžiaus, lytinės orientacijos ir kitais pagrindais principus.</p> <p>Rengiant projektus turi būti numatomos tokios veiklas įgyvendinančios priemonės, kurios leistų užtikrinti sukurtos ar pagerintos infrastruktūros prieinamumo visiems reikalavimo įgyvendinimą. Projektuose turi būti numatyta priemonės sukurtos ar modernizuotos infrastruktūros prieinamumo visiems reikalavimui užtikrinti, laikantis universalus dizaino, kaip jis apibrėžtas Lietuvos Respublikos statybos įstatymo 2 straipsnio 109 dalyje, reikalavimų (informacija apie universalus dizaino principus skelbiama interneto svetainėje https://www.ndt.lt/universalus-dizainas/) ir (ar) Statybos techniniame reglamente STR 2.03.01:2019 „Statinių prieinamumas“, patvirtintame Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2019 m. lapkričio 4 d.</p>

⁵ Patvirtinta Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2023 m. birželio 30 d. įsakymu Nr. A1-439

		įsakymu Nr. D1-653 „Dėl statybos techninio reglamento STR 2.03.01:2019 „Statinių prieinamumas“ patvirtinimo“ (toliau – STR) ir (ar) kituose norminiuose statybos techniniuose dokumentuose nustatytų reikalavimų. Socialinio būsto paskirties gyvenamieji namai (pagal poreikį su priklausiniais) ar butai turi būti visiškai pritaikyti tikslinės grupės poreikiams.
--	--	---

VII SKYRIUS IŠANKSTINĖS SĄLYGOS

Pagal priemonę finansuojamoms veikloms įgyvendinti numatytus naudoti finansinius išteklius įgyjama teisė tik įgyvendinus išankstinę sąlygą – patvirtintose regionų plėtros planų pažangos priemonėse numatytos veiklos, skirtos socialinio būsto prieinamumui didinti, ir investicijomis užtikrinamas socialinio būsto prieinamumas neįgaliesiems bei gausioms šeimoms.

VIII SKYRIUS
PAŽANGOS PRIEMONĖS STEBĖSENOS RODIKLIAI

Lentelė Nr. 2

Pažangos priemonės veiklų produkto rodikliai							
Veiklos pavadinimas	Rodiklio kodas	Rodiklio pavadinimas, matavimo vienetas	Rodikliui pasiekti planuojama panaudoti pažangos lėšų suma, Eur		Siektinos rodiklio reikšmės		Siektinos rodiklio reikšmės nustatymo pagrindimas
			Iš viso	Iš jų ES, kitos tarptautinės finansinės paramos ir valstybės biudžeto lėšų suma	Tarpinė reikšmė (metai)	Galutinė reikšmė (metai)	
1	2	3	4	5	6	7	8
<i>Socialinio būsto fondo plėtra</i>	P.B.2.00 65	Naujų arba modernizuotų socialinių būstų talpumas (asmens)	9 939 979,63	8 448 982,66	0 (2024 m.)	311 (2029 m.)	<i>Rodiklis atitinka 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų investicijų programos (toliau – IP) 4.9. uždaviniui priskirtą produkto rodiklį, tarpinė rodiklio reikšmė, kaip ir IP, nenustatoma. Siekiama rodiklio reikšmė apskaičiuota pagal regiono savivaldybių planuojamų įgyvendinti projektų / veiksmų metu numatomą įsigyti / pritaikyti socialinių būstų skaičių, įvertinus šių būstų talpumą pagal tikslinės grupės asmenų (šeimų), kuriems bus skirti socialiniai būstai šeimos narių skaičių.</i>

Lentelė Nr. 3

Pažangos priemonės rezultato rodikliai							
Rodiklio kodas	Rodiklio pavadinimas, matavimo vienetas	Pradinė rodiklio reikšmė (metai)	Rodikliui pasiekti planuojama panaudoti pažangos lėšų suma, Eur		Siektinos rodiklio reikšmės		Siektinos rodiklio reikšmės nustatymo pagrindimas
			Iš viso	Iš jų ES, kitos tarptautinės finansinės	Tarpinė reikšmė (metai)	Galutinė reikšmė (metai)	

				paramos ir valstybės biudžeto lėšų suma			
1	2	3	4	5	6	7	8
R.B.2.2067	Naujų arba modernizuotų socialinių būstų naudotojų skaičius per metus (naudotojai per metus)	0 (2021)	9 939 979,63	8 448 982,66	0 (2024 m.)	311 (2029 m.)	<i>Rodiklis atitinka IP 4.9. uždaviniui priskirtą rezultato rodiklį, pradinė ir tarpinė rodiklio reikšmės, kaip ir IP, nenustatomos. Siekama rodiklio reikšmė apskaičiuota pagal regiono savivaldybių planuojamų įgyvendinti projektų / veiksmų metu numatomą įsigyti / pritaikyti socialinių būstų skaičių ir tikslinės grupės asmenų (šeimų), kuriems bus skirti socialiniai būstai šeimoms narių skaičių (paslaugos gavėjų) per metus.</i>

Utenos regiono plėtros tarybos
administracijos direktorius

_____

(parašas)

Nerijus Čepauskas

_____

(vardas ir pavardė)